

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น รัฐสภาเป็นสถาบันที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นสถาบันของผู้ที่เป็นตัวแทนของราษฎรผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยอันเป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา (Parliamentary system) ถือหลักว่า รัฐสภาเป็นสถาบันที่มีฐานะสูงกว่าสถาบันอื่น ๆ ทั้งหมด และเป็นสถาบันที่มีอำนาจทั้งนิติบัญญัติและควบคุมฝ่ายบริหาร กล่าวคือ มีอำนาจออกกฎหมายในการปกครองประเทศและควบคุมการบริหารงานของฝ่ายบริหาร เช่น การตั้งกระทู้ถาม การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาล เป็นต้น จากการที่ฝ่ายนิติบัญญัติมีอำนาจหน้าที่อย่างกว้างขวางในการควบคุมฝ่ายบริหาร เช่นนี้จึงได้มีการกำหนดอำนาจหน้าที่ให้ความเป็นธรรมแก่ฝ่ายบริหาร เพื่อเป็นอำนาจถ่วงดุลย์ โดยให้ฝ่ายบริหารมีสิทธิที่จะเข้าไปแถลงเหตุผลและข้อเท็จจริงต่าง ๆ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิหรืออำนาจในการยุบสภา¹ ด้วยการถวายคำแนะนำพระมหากษัตริย์ให้ทรงยุบสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้ราษฎรเลือกตั้งใหม่

สำหรับประเทศไทยนับตั้งแต่มีการปฏิวัติเพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นารปกครองในระบอบรัฐธรรมนูญที่มีรัฐสภาเป็นหลักในการปกครองประเทศเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2529) รัฐธรรมนูญส่วนใหญ่บัญญัติกำหนดสิทธิหรืออำนาจในการยุบสภาไว้ เป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ที่จะทรงยุบสภาได้ โดยนายกรัฐมนตรีเป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการ ยกเว้นพระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ. 2475 ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. 2502 ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. 2515 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.

¹ เสน่ห์ จันทน์กระจ่าง, "การยุบสภาผู้แทนราษฎรไทย," รัฐสภาสาร

2519 และธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. 2520² ส่วนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญที่มีผลบังคับใช้ในปัจจุบันบัญญัติถึงหลักเกณฑ์การยุบสภาไว้ใน มาตรา 101 เพียงมาตราเดียวว่า

พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะยุบสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้มีการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่

การยุบสภาผู้แทนราษฎร ให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกาซึ่งต้องกำหนดวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่เป็นการเลือกตั้งทั่วไปภายในเก้าสิบวัน และวันเลือกตั้งนั้นต้องกำหนดวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร

การยุบสภาผู้แทนราษฎรจะกระทำได้เพียงครั้งเดียวในเหตุการณ์เดียวกัน

รัฐธรรมนูญฉบับต่าง ๆ ของประเทศไทยบัญญัติหลักเกณฑ์การยุบสภามีสาระสำคัญ เช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521 ยกเว้นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 10 ธันวาคม พ.ศ. 2475 และ พ.ศ. 2511 ที่มีได้กำหนดข้อจำกัดการยุบสภาที่ว่า การยุบสภาจะกระทำได้เพียงครั้งเดียวในเหตุการณ์เดียวกันไว้³ ถ้าพิจารณาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแล้ว จะเห็นได้ว่า บทบัญญัตินี้ครอบคลุมหลักเกณฑ์และกระบวนการยุบสภาไว้ทั้งหมด โดยมิได้กำหนด รายละเอียดหรือข้อจำกัดอื่นใดอีกเลย และเมื่อได้มีการยุบสภาเกิดขึ้นในประเทศไทยแล้ว จึงพบ ปัญหาในทางปฏิบัติหลายประการ อาทิ การวิพากษ์วิจารณ์ว่า การยุบสภาโดย ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมชเมื่อวันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2519 เป็นโมฆะและขัดรัฐธรรมนูญหรือไม่ ทั้งนี้เนื่องจากการ ยุบสภาครั้งนี้มิใช่มาจากมติคณะรัฐมนตรี ใครคนใดคนหนึ่ง (นายกรัฐมนตรี) จะเป็นผู้ตัดสินใจกระทำ

²มนตรี เถ่งตระกูล, "รัฐสภาไทย: ศึกษาเฉพาะกรณีปัญหาความอ่อนแอ"

(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517), หน้า 134-135. และ สุขุม นวลสกุล, วิทยา นภาศิริกุลกิจ และวิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ์, การเมืองและการปกครองไทย (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2521), หน้า 114.

³หยุด แสงอุทัย, คำบรรยายกฎหมายรัฐธรรมนูญ (พระนคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2512), หน้า 112. และ อุทัย หิรัญโต, "การยุบสภา," สารานุกรมศัพท์ทางรัฐศาสตร์ 1 (2524): 205.

การเองไม่ได้⁴ หรือการยุบสภาโดยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์เมื่อวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2526 มีผู้วิจารณ์ว่าเป็นการเสนอทฤษฎีใหม่ในทางกฎหมายรัฐธรรมนูญเลยทีเดียว ทั้งนี้เนื่องจากการให้เหตุผลของการยุบสภาในส่วนที่ระบุในพระราชกฤษฎีกาว่า จำเป็นต้องดำเนินการเช่นนี้เพราะอาจเกิดความขัดแย้ง และความรุนแรงอันเนื่องมาจากวิธีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบใหม่⁵ หรือ ทำไมต้องยุบสภาด้วย เรื่องทั้งหมดหาใช่ความขัดแย้งระหว่างรัฐสภากับรัฐบาลไม่⁶ นอกจากนี้การยุบสภาเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2529 โดยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ก็ปรากฏว่า มีผู้ยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับการยุบสภาอีกมาก⁷ ทั้งที่ประเทศไทยได้มีการยุบสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งแล้วถึง 5 ครั้งและการยุบสภานิติบัญญัติแห่งชาติที่มาจากการแต่งตั้งอีก 1 ครั้ง ด้วยเหตุนี้การที่จะพิจารณาหลักเกณฑ์ในบทบัญญัติรัฐธรรมนูญของไทยแต่เพียงอย่างเดียวย่อมไม่เป็นการเพียงพอที่จะตอบปัญหาดังกล่าวได้ถูกต้องชัดเจน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าบทบัญญัติมาตรา 101 นี้ค่อนข้างจะลึกลับคลุมไม่ชัดเจนพอ ในทางปฏิบัติจึงเกิดปัญหาที่แตกต่างออกไปจากทฤษฎี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอ้างเหตุผลของการยุบสภากับมูลเหตุที่แท้จริงที่นำมาสู่การยุบสภาในแต่ละครั้ง สอดคล้องกับวิถีทางรัฐธรรมนูญหรือการปกครองแบบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภาหรือไม่

นอกจากนี้ การยุบสภาก่อให้เกิดผลกระทบโดยตรงต่อสถาบันทางการเมืองทั้งฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารเอง กล่าวคือ ในเบื้องต้นรัฐสภาจะสิ้นสุดวาระก่อนครบกำหนดตามรัฐธรรมนูญและไม่สามารถกระทำหน้าที่ต่อไป อาทิ ในการออกกฎหมายซึ่งจะมีผลทันทีเมื่อพระราชกฤษฎีกายุบสภาลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา หรือประธานรัฐสภาประกาศด้วยวาจาในรัฐสภา ซึ่งขึ้นอยู่กับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแต่ละประเทศ⁸ ดังนั้น อำนาจของรัฐสภาจึงระงับไปชั่วคราว

⁴ เสน่ห์ จันทน์กระจ่าง, "การยุบสภาผู้แทนราษฎรไทย," : 14-15.

⁵ สุรพล ลีนิติไกรพจน์, "วิกฤตการณ์รัฐธรรมนูญ 2526," วารสารนิติศาสตร์ 13 (มีนาคม 2526) : 160.

⁶ วีระพันธ์ มุขสมบัติ, "ยุบสภา," รัฐสภาสาร 31 (พฤศจิกายน 2526) : 19.

⁷ ลอง ลิขิต, "แจ้โผยสอสอชายตัว," ไทยรัฐ (8 พฤษภาคม 2529) : 3.

⁸ B. S. Markesinis, The Theory and Practice of Dissolution of Parliament (London: Cambridge University Press, 1972), p. 15.

ในประเทศอังกฤษ เมื่อรัฐสภาถูกยุบก็ยังคงมีสภาสามัญ (House of Commons) อยู่ แต่ไม่มีสมาชิกเนื่องจากตำแหน่งว่างลง และยังคงมีสภาขุนนาง (House of Lords) เช่นกันแต่ไม่อาจทำการประชุมสมาชิกสภาขุนนางได้ในระหว่างการยุบสภา ยกเว้นกรณีทำหน้าที่เป็นศาลสูงสุด⁹ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันของไทยบัญญัติถึงผลของการยุบสภาไว้ในมาตรา 103 ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงเมื่อ (1) ถึงคราวออกตามอายุของสภาผู้แทนราษฎร หรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร กล่าวคือ การยุบสภาจะมีผลเป็นการเพิกถอนสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรออกจากตำแหน่งพร้อมกันทุกคนก่อนที่จะดำรงตำแหน่งครบตามวาระ¹⁰ และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็จะหมดสิทธิหรือเอกสิทธิ์ใด ๆ ทางรัฐสภาต่อไป¹¹ เมื่อยุบสภาผู้แทนราษฎรแล้ววุฒิสภายังมีอยู่แต่จะมีการประชุมไม่ได้ เว้นแต่จะเป็นการประชุมเพื่อให้ความเห็นชอบในการประกาศสงคราม¹² ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 124 และมาตรา 161 นอกจากนี้ร่างกฎหมายที่กำลังพิจารณาค้างอยู่ต้องตกไป¹³ และหลังจากการยุบสภาจะต้องมีการเลือกตั้งทั่วไปใหม่ ซ้อนเป็นหลักประกันว่าเมื่อมีการยุบสภานิติบัญญัติเดิมก็จะต้องมีสภานิติบัญญัติใหม่เกิดขึ้น มิฉะนั้นแล้วระบอบประชาธิปไตยก็จะขาดตอน¹⁴ สำหรับฝ่ายบริหารนั้นก็ได้รับผลกระทบจากการยุบสภาเช่นเดียวกับฝ่ายนิติบัญญัติ

⁹S. A. de Smith, Constitutional and Administrative Law (London: Richard Clay Ltd., 1977), p. 92.

¹⁰อุทัย หิรัญโต, "การยุบสภา," : 203.

¹¹B. S. Markesinis, The Theory and Practice of Dissolution of Parliament, p. 17.

¹²วิชญ์ เครื่องงาม, กฎหมายรัฐธรรมนูญ (กรุงเทพมหานคร: แสงสุทธิการพิมพ์, 2523), หน้า 287.

¹³B. S. Markesinis, The Theory and Practice of Dissolution of Parliament, p. 17.

¹⁴วิชญ์ เครื่องงาม, กฎหมายรัฐธรรมนูญ, หน้า 286.

แม้ว่าการยุบสภาจะเป็นเครื่องมือที่ฝ่ายบริหารใช้ควบคุมสภานิติบัญญัติได้และในประเทศที่มีพรรคการเมืองเจริญเป็นปึกแผ่น/ พรรคการเมือง แยกกันออกเป็นพรรคฝ่ายสนับสนุนรัฐบาลกับพรรคฝ่ายค้าน รัฐบาล การยุบสภาย่อมเป็นเครื่องมือของรัฐบาลที่จะให้สมาชิกในพรรคที่สนับสนุนรัฐบาลสมัครสมานสามัคคีกัน เพราะการแตกแยกสามัคคีย่อมหมายความว่า สมาชิกผู้แสดงความแตกแยกไม่ว่าจะโดยการอภิปรายหรือลงมติในสภาฝ่าฝืนคำแนะนำของพรรค หรือกระทำการใดนอกสภาให้ประชาชนเห็นความแตกแยก ย่อมจะไม่ได้ได้รับความสนับสนุนจากพรรคการเมืองที่ตนสังกัดอีก กล่าวคือ ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาคราวหน้าพรรคจะไม่ยอมให้สมัครในฐานะสมาชิกของพรรคอีก¹⁵ เมื่อมีการยุบสภา รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมาตรา 154 กำหนดให้รัฐมนตรีทั้งคณะพ้นจากตำแหน่งตาม (2) เมื่อสภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุ หรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร คณะรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่งต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อดำเนินงานไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่ ซึ่งเรียกว่ารัฐบาลรักษาการณ (Caretaker government) ในระหว่างที่ยุบสภานี้แม้ไม่มีกฎหมายใดห้าม แต่รัฐบาลรักษาการณก็ไม่ควรกำหนดนโยบายขึ้นใหม่ หากมีความจำเป็นจะต้องออกกฎหมายก็อาจออกในรูปของพระราชกำหนดได้ ถ้าเข้าตามหลักเกณฑ์ในการที่จะออกพระราชกำหนด¹⁶ นอกจากนั้น การเลือกตั้งเป็นสิ่งสิ้นเปลืองเงินมาก ทั้งที่เป็นค่าใช้จ่ายของทางราชการจากเงินงบประมาณแผ่นดิน และค่าใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้งของผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งเองด้วย และถ้ามีการเลือกตั้งบ่อยครั้งเนื่องจากสาเหตุการยุบสภา อาจเป็นเครื่องทำลายเศรษฐกิจของประเทศชาติได้¹⁷

จากเหตุผลต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าวิจัยในเรื่อง "การยุบสภาในประเทศไทย" ซึ่งรัฐธรรมนูญบัญญัติอำนาจนี้ไว้เพื่อเป็นกลไกการปกครอง

¹⁵ หยุด แสงอุทัย, คำบรรยายกฎหมายรัฐธรรมนูญ, หน้า 65-66.

¹⁶ วิษณุ เครืองาม, กฎหมายรัฐธรรมนูญ, หน้า 287.

¹⁷

B. S. Markesinis, The Theory and Practice of Dissolution of Parliament, p. 55.

ในระบบรัฐสภาว่าแนวปฏิบัติที่เกิดขึ้นในประเทศไทยนั้นสอดคล้อง หรือแตกต่างจากแนวทฤษฎีหรือไม่ อย่างไร โดยเฉพาะสาเหตุในการยุบสภาซึ่งตามรัฐธรรมนูญได้ระบุว่าสาเหตุใดบ้างที่ฝ่ายบริหารจะสามารถยุบสภาผู้แทนราษฎรด้วยการลงคำแนะนําคู่พระมหากษัตริย์ได้ และมูลเหตุที่แท้จริงที่นำมาสู่การยุบสภาแต่ละครั้ง ตรงตามเหตุผลที่ฝ่ายบริหารอ้างหรือไม่ หรือการยุบสภาได้รับอิทธิพลจาก ปัจจัยที่สำคัญอะไรบ้าง เนื่องจากการยุบสภามีผลกระทบต่อสถาบันการเมืองการปกครอง ตลอดจนเศรษฐกิจของประเทศด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้ต้องการประมวลเรื่องราวเกี่ยวกับการยุบสภาในประเทศไทย เพื่อศึกษาต้นตอและ พิสูจน์มูลเหตุที่แท้จริงของการยุบสภาในประเทศไทย โดยอาศัยประสบการณ์ของประเทศระบบรัฐสภาอื่นบางประเทศเป็นแนวในการศึกษาวิเคราะห์ เพื่อแสดงให้เห็นว่าการยุบสภาในทางปฏิบัติของไทยไม่อาจดำเนินตามหลักเกณฑ์การปกครองในระบบประชาธิปไตยระบบรัฐสภาได้ เนื่องจากปัจจัยทางการเมืองการปกครองไม่เอื้ออำนวย อาทิ ระบบรัฐสภาของไทยไม่เข้าข่ายระบบรัฐสภาอย่างแท้จริง โดยอำนาจทางการเมืองการปกครองอยู่ที่กลุ่มอำนาจนอกสภา ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติการยุบสภาในประเทศไทยแต่ละครั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อพิสูจน์มูลเหตุที่แท้จริงว่าเป็นประการใด
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์เหตุผลที่อ้างในการยุบสภากับมูลเหตุที่แท้จริงว่าสอดคล้องกันหรือไม่ และเป็นไปตามหลักเกณฑ์รัฐธรรมนูญของประเทศระบบรัฐสภาหรือไม่

ขอบเขตของการวิจัย

การยุบสภามีความหมายแตกต่างกัน กล่าวคือ ความหมายอย่างกว้างและความหมายอย่างแคบ ความหมายอย่างกว้างคือ การเพิกถอนสภาตามรัฐธรรมนูญ¹⁸ สำหรับการยุบสภา

¹⁸ Ibid., p. 7.

ในความหมายอย่างแคบนั้นเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยมุ่งศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งได้มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

ศ.ดร. วิษณุ เครืองาม ให้ความหมายการยุบสภา (Dissolution of Parliament) หมายถึง การที่ประมุขของรัฐ โดยคำแนะนำของฝ่ายบริหารประกาศให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงพร้อมกันก่อนครบวาระ¹⁹

นายอุทัย หิรัญโต ให้ความหมายการยุบสภาคือ การกระทำโดยอำนาจของประมุขแห่งรัฐให้สภาพของสมาชิกสภานิติบัญญัติหรือสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงก่อนหมดอายุตามปกติที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้²⁰

Dr. B.S. Markesinis ให้ความหมายการยุบสภาคือ การกระทำของฝ่ายบริหารเพื่อเพิกถอนฝ่ายนิติบัญญัติและให้ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งเป็นผู้ตัดสินปัญหา ซึ่งเป็นการใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ กฎหมายหรือธรรมเนียมปฏิบัติของประเทศ มิใช่เป็นผลของอำนาจ (เช่น การปฏิวัติ เป็นต้น) และทำให้อายุของสภาสิ้นสุดลง²¹

นอกจากนี้ การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสภาอาจเกิดขึ้นได้ในกรณีต่างๆ ดังนี้

1. การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสภาตามธรรมดา (Natural) เกิดขึ้นเมื่ออายุของสภาหมดลงตามวาระ ปกติโดยทั่วไปเป็นเวลาสี่หรือห้าปีนับจากการเลือกตั้งทั่วไปครั้งก่อน
2. การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสภาโดยอัตโนมัติหรือตามรัฐธรรมนูญ (Automatic or constitutional) ในสภาวะการฉีกพิเศษหรือไม่ใคร่เกิดขึ้นบ่อยนัก รัฐธรรมนูญอาจกำหนดให้มีการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสภาโดยทันทีหรือโดยอัตโนมัติ สาเหตุที่ก่อให้เกิดการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสภาประเภทนี้คือ เมื่อราชบัลลังก์ว่างลง เช่น ตามรัฐธรรมนูญเบลเยียม ค.ศ. 1831 และ

¹⁹วิษณุ เครืองาม, กฎหมายรัฐธรรมนูญ, หน้า 284.

²⁰อุทัย หิรัญโต, "การยุบสภา," : 203.

²¹B.S. Markesinis, The Theory and Practice of Dissolution of Parliament, p. 7.

²²Ibid., pp. 8-9.

การแก้ไขปรับปรุงรัฐธรรมนูญ เช่น ตามรัฐธรรมนูญเบลเยียม ค.ศ. 1831 และกรีซ ค.ศ. 1911
ลักษณะที่สำคัญทั้งสองกรณีคือ การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสภามีขึ้นโดยปราศจากการแทรกแซง
หรือก้าวท้าวโดยฝ่ายบริหาร

3. การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสภาโดยประชาชนเรียกอำนาจกลับคืน (Revocation
of the mandate by the people) ซึ่งเป็นผลมาจากทฤษฎีอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน
(The doctrine of popular sovereignty)

4. การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสภาโดยความสมัครใจหรือการสลายตนเอง (Voluntary
or self-dissolution) วิธีการนี้เกิดขึ้นโดยรัฐสภาเป็นผู้กำหนดเอง และตามหลักรัฐธรรมนูญ
ที่รับรองความมีอำนาจเหนือกว่าขององค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ เช่น สภาร่างรัฐธรรมนูญอาจสลายตนเองได้

5. การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสภาในความหมายอย่างแคบ (Dissolution in its
narrow context) หรือการยุบสภาผู้แทนราษฎร คือ การกระทำอันชอบด้วยกฎหมายของฝ่าย
บริหารที่ทำให้วาระของฝ่ายนิติบัญญัติสิ้นสุดลงก่อนครบกำหนด

การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสภาดังกล่าวข้างต้นนี้ ถ้าเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมายและ
ธรรมเนียมปฏิบัติก็จะชอบด้วยกฎหมายหรือรัฐธรรมนูญ การยุบสภาโดยการบังคับ อาทิเช่น การ
ปฏิวัติ ผู้วิจัยจะไม่ศึกษาถึง เนื่องจากมิได้เป็นไปตามความหมายของการยุบสภาโดยวิธีทาง
รัฐธรรมนูญ ประกอบกับการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสภาแบ่งออกเป็นหลายประเภทดังกล่าว ผู้วิจัย
จึงจำเป็นต้องจำกัดขอบเขตการวิจัยเฉพาะการยุบสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น เนื่องจากเป็นกลไก
ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยระบบรัฐสภา

วิธีการศึกษาและวิจัย

1. ศึกษาทฤษฎีระบบรัฐสภาเป็นแกนในการวิเคราะห์ โดยนำประสบการณ์การยุบสภา
ของบางประเทศเป็นหลักหรือแนวทางในการศึกษาวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศอังกฤษ ซึ่งเป็น
ผลงานการศึกษาวิจัยของ Dr. B. S. Markesinis จาก "The Theory and
Practice of dissolution of Parliament"

2. ศึกษาสิ่งแวดล้อม ได้แก่ สภาพประวัติศาสตร์ สังคม เศรษฐกิจและการเมืองการ
ปกครองในประเทศไทยแต่ละสมัยที่มีการยุบสภาเกิดขึ้น โดยวิธีการศึกษาวิจัยทางเอกสาร
(Documentary research) เป็นหลัก

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการของการยุบสภาในเชิงวิเคราะห์แนวปฏิบัติในความเป็นจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งมูลเหตุที่แท้จริงของการยุบสภาในประเทศไทย
2. เพื่อเป็นแนวทางแก้ไข ปรับปรุงและเสริมสร้างสถาบันการเมืองการปกครองต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพและเสถียรภาพยิ่งขึ้น
3. เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป